

Baltijas Semfohpis.

Truacht Jelgawâ if nedetas.

Makfâ bes peesubhtifchanas: no 1. Maija lihds gada galam 1875 — 1 r. 50 f.; par gadu 2 r., par pusgadu 1 r. 10 f., par 3 mehu. 60 f., ar peesubhtifchanu: no 1. Maija lihds gada galam 1875 — 2 r.: par gadu 2 r. 50 f., par pusgadu 1 r. 40 f. un par 3 mehnescheem 90 f.

Nedakzija un ekfvedizija Katoku eelâ № 2. — Studinajumus peenem S. Allunana f. grahmatu bohde, Katoku eelâ № 8.

№ 27.

Treschdeenâ, 29. Oktobri.

1875.

Rahditajs: Sweedru kebina gobda-sihmes; Rihgas Latw. beedr.; Wehl no Rihgas; No Keepajas ufes; No Kursemes; No Jelgawas ufes; Uves kahsas Veel-ufes; Seemeku swehrs; Par lauku mehskofchanu 2c; Dohmas vabr atbildehn B. S. 19. Nr.; Mahju-lohpu audsfehana; Sarunafchanas ar zeen. lahtajcem; Brenzis un Swingulis; Atbildes; Studinajumi.

Sinas.

Muhju Augstais Kungs un Keisars, kâ Wald. wehstnesis sino, atwehlejis wisfehligi tahs no Sweedru kebina dahwatas goda-sihmes peenem un nesah:

Baltijas General-gubernatora lungam sohbea ordena leelo kruustu un Rihgas polizejas meisteram Wasa-ordena 2. klases komandera kruustu.

No Rihgas. Latweeschu beedribâ, kâ redsams, eefsch dariſchanahm fahk rahditees weenumehr leelaka dſihwiba un idaschadiba. Swehtdeenâs wakareem beedri ar ween atrod kahdu patihlamu laika pawadischanu, waj zaur teatri, zaur humoristigeem israhdijumeem, jeb zaur danzofchanu, kas nu if pa trihs nedelahm pehz kahrtas sawâ starpâ mainahs. Nahkofchu swehtdeenu buhs humoristigs wakars. Pirmâis tahds wakars pee flaititajeem atrada labu patifschann; zerams, ka nahkofchee nebuhs flitaki, ja ne labaki. Swehtdeenahm tiks turpat notureta ari tã fauzama swehtdeenâs skola. Pirmâ laikâ ir nospreests mahzibt rehlinafchanu, Kreemu un Latweeschu walodu. Mahziba fahksees jau nahkofchu swehtdeen, ja wismasaf 6 beedri buhs preeksch kahda preekschmeta peeteifuschees. Wehlah mahzifshot Wahzu walodu, sihmeschanu un grahmatu-wefchanu. Ari preeksch scheem preekschmeteem jau warot peeteiftees. — Nedetas deenas kalpo wiswairaf beedribas amata dariſchanahm; tur reds fehdam preekschneezibu, sinatnibas komifſiju, Kronwalda komifſiju u. z.; tur ir jautajeenu isflairofchanas, lasifchanas grahmatu apmainifchana; tur teatera spehletaji un dſeedataji tura prowes u. t. t. Bes pastawofchâ kora apafsch Ritzky f. wadischanas fastahdahs tagad wehl otrs koris, apafsch Ahrgal f. wadischanas. Ahrgal f. publikai buhs wehl atminams kâ fenakâ seminaristu kora wadonis. — Kâ labu beedribas darbu waram nosaukt ari studentu stipendijas lahdes dibinafchanu. Naudas lasifchanas dehl preeksch tahdahm stipendijahm, sinatnibas komifſija bij Latweeschu laikrafstu redakzijahm peesubhtijufe „usaizinafchanu,“ ar to luhgumu, winu nodrukah. Newaram atstah nepeeminetu, ka scho usaizinafchanu wif Latweeschu laikrafsti, pat weens Wahzu laikrafstis, ir nodrukajufchi, tik ween „Pasfaule un Daba“ nê; schis laikrafstis zaur to ir apleezinajis, ka winsch negrib peepalihdscht pee naudas lasifchanas preeksch mineta mehrka

un ka winsch tam ir pretineeks. Pehz tahdas istureschanahs mehhs nu pratifim winu zenteenus peeklahjigi tulkot. (Balt. w.)

Wehl no Rihgas. Baltijas wehſtn. rakſta, ka Latweeschu beedribâ efoht jau dandsreis spreesis par mirſchanaslahdes dibinafchanu un ari fastahditee likumi jau daschahrt pahrspreests; bet domas un wehleſchanahs ne-efot gribejufchas weenotees. Tadehl schi leeta bijufe ar weenu wehl ja-atleek, kamehr neatradschi eerikti, kurai wif waretu peekrist. Tagad par peeminetas lahdes dibinafchanu runas-wihri efot weenojuschees un swehtdeenâ 12. Oktoberi fastahditus likumus peenehmufchi, Schee likumi tapfshot dehl apſiprinafchanas wehl general-fapulzei preekschâ likti, kuru nahkofchâ mehnesi fafaukschot. — Tajâ paschâ deenâ no runas-wihru fapulzes Kronwalda komifſijâ eewehlehts lohpmanis Gh. Berg f., S. Allunana f. weetâ. Tahlaf Balt. wehſtn. rakſta:

Kreemu awife stahſta, ka sche diwi leelâs alus-bruhſchâs uſeeta tihschi darita nekahrtiba, par ko winu ihwaschneekem nu buhschot leela strahpes-nauda jamakfâ. — Wehterburgas Ahrihgâ — kâ ta pate awife sino — dſihwojot kahds naudas-ifleenetajs, kas faweem parahdneekem, ja tee nſpehjet laikâ wekselus ispirkt, peedahwajot bagatas bruhthes. Bet nesen winam nogahjis gauſchi greif. Winsch bijis atradis prezineelus preeksch diwahm mahfahm, kas ne buht nebijufchas wairs jaunâs un ari zitadi newarejufchas wis nesah mirtas-kroni. Raimigahs bruhthes usluhds winu un fawus bruhthganus pee fewis, kur tad pee tafes kâſijas lai waretu naudas leetas norunaht. Naudas-ifleenetajs nu atdod bruhthem bruhthganu wekselus, kas tad turpat preeksch winu azihm teek fadedsinati. Bet tiklihds tas notizis, te abi bruhthgani wairs prezetees ne domah nedomâ un draude wehl apfuhdscht, ja nelifshot schos meerâ. Kas tahlaf notizis — naw sinams.

No Keepajas ufes tohp rakſtihts: Kâ wafara bija pee mums faufa, ta ari Septembra mehnesi bija reti peedſihwots faufums; tikai rets leetus nolija. Makſs falnas usnahza mums itin agri, jau 12. Septembri. Tahdas wehtaras, kâ schogad Septembri, naw ari ilgi redsetas. 17. Septembri puhtha filts deenwidus wehjsch, pee flaidra laika un filtums bija 10 gr.; turpreti no 29. Septembra. lihds 4. Oktoberi. puhtha stipris faufs seemela-rihta wehjsch un wehtra, 5. Oktobri. (plauscharas-swehtkâs) bija putenis un 6. sneegs

bija $\frac{1}{4}$ pehdu dšilšch. Šchi gada pfauja Leepajas apgabala ir drihsaki par sliktu ne ka par labu usskatama. Seemas-labiba ir gan wideja un isdewa lihdi 8 graudu; bet wafaras-labiba bija gluchi wahji auguse. No meescheem ismahza tikai 3—5 graudi un tee swer tikai 90—100 mahrz. Ari siri un lini ir slikti isdewuschees. Rudens sehjas ir zaur pehdigo leetu atspirguschas; rudsi ir meetahm labi eesafnojuschees, bet lohti reti.

No Kursemes. 1 Septembri preekšč pušdeenas Zekabstatē pee Schihdu basnizas tumu stahwedamā kroga ehkā iszehlahs uguns; bet basniza pate palika neaiskahrta. Šlahde 200 rbl. Zaur ko uguns zehlees, naw lihdi schim sinams. — 2. Oktobri nodega Linzentes muischas (Wentspils apr.) Struppik mahjas ar 3 zitahm ehkahn. Ehkas bija Kursemes sawstarpiģā uguns-apdrošinaschanas beedribā par 60 rbl. apdrošinatās; bet aprehkinata šlahde istaiša par nodeguschanm ehkahn 2,170 rbl., par nodeduschu labibu, drahnahm un istabas leet. 1712 r. 80 kap.

Zaur ugus iszefschanohs ir iimelleschana eesahkta, bet kā lihdi schim israhdijees, tad uguns paspruzis netihšcham.

No Jelgawas puses 18. Oktobri. Laupitaji, kahdi 3 gabali, 24. Septembra nakti eegahja Schnikes krogā pee Jelgawas; tur tad nehmuschi fahchjuschi un sadausijuschi paschu krodhseneezi un ari winas jaunahs radeneezes fahchjuschi draudedami ir pee dšihwibas kertees, ja blaushoht; tad krodhseneezei islaupijuschi 170 rublu šklaidrā naudā, 3 kaischokus, selta kabatas pulkšteni ar selta kehdi, 8 selta gredsenus, šudraba ehdamahs un tehjkarotes, weenu no 5 kapeiku gabaleem sawirknetu kehdi un selta brošču, wisa wehrtiba kohpā par 208 rubli, bes tahs naudās summas. Laupitaji naw wehl rohkā šadabuti!

Dāpat 6. Oktobri wafarā Leel-Platones Weza Stahrka šaimneeka brahlim no Jelgawas mahjā pahrbrauzoht — pahris sagtu tehmini uš leelzeta uskrituschi wiršū, ainehmuschchi winam širgu un ratus ar wisu eepirkumu par 5 rubli un naudās makeli ar 10 rubleem israhwuschchi no kabatas un tad ar wisu aismukuschchi projahm. Šchis blehschu nedarbs jau ir teefas rohkās nahjis.

Kulei atkal 2 nama tehweem rijās nodeguschas. Leel-Ellejas Dallinu šaimneekam 7. Oktobri nodega istaba; uguns esohht zaur škuršteni zehlees. Krohna Wirzawas Domehnu šaimneekam ganu sehns, ari zaur ne-apdohmigu uguns ap-eeschanohs, nodedšinaja rudsu laudsi, šlahdes par 250 rublu. 5. Oktobri šadega Behrsu muischas arendaterim 4 seena laudses uš plawahm, šlahdes par 1500 rublu; tē rahdahs, ka kahda atreebeja garš buhs nelahgo darbu pašrahdajis, jo aptuweenā no 10 werstehm naw nekahdas apdšihwotas ehkas.

Upes kahjas Leelupei šhogad noturejahm no 6. lihdi 12. Oktobri, kur tani nedelā ari jau „pirmais sneegelis un šalinšč“ muhs apmekleja. Šhini gadā šiwju bij wairak ka žitōs gadōs; jo daudsi uo sweijueeem fahchra kahdus lohmuš, ka bij ko preezatees; dašč fahchra pa 4, 5 pat pa $\frac{7}{2}$ kahku wimbu weenā pašā lahgā un wilzeenā. Sweijueeem pehnas bij itin brangas, jo par katru kahlu wimbu aismaksaja 4—5 rublu.

Wilt šhinis deenās dabujahm redseht noščautu retu reto sweschas semes swehru (daudš ehdeju — Bielšrašč), ko jehgeri nu pat bij noščahwuschchi, kas uš muhsu puses

meescheem bijis atklichdis un nomaldijees; winsch bij $2\frac{1}{2}$ pehdas garšč, labi resnis un špalwa melna kākum; aste gara un it kupla kākā lapsai, ausis masinas un špizas kākā wilzenam un snukis garenistis. A. H.

Peef. no redakcijas. Šchis swehrs, kam til wehl trihs kahjas bijuschas, ir noščauts Sautas meščā; wina mahjoklis ir tablā seemeli; kākā winsch šchē atkuhlees, newar sinahht. Wina wahrds: latein. gulo bolearis, wahz. Bielšrašč (Šialšrašč), Zelswohner), pehz Balt. wehšn. rasmaks. Winsch ir Rihgā peebahstis pr. Zelgawas museuma.

Pahr lauku-mehšloščanu un derigu tihruma-daiķu eegahdashanu.

„Baltijas Semkohpi“ Nr. 6. šch. g. tika par Kursemes augščgala semi un laudihm kahdas ihšas šinas rakstitas. Pee isteizeena šhini raksteenā, ka ar kaulumilteem teek nu jau gan ari Augščgalā dašči tihrumi mehšloti, kākā ap Ašera muischu, kur jau no kahdeem 6 gadeem ar teem darbojahs; bet leelakai datai wini wehl pagalam sweschchi, zeen. „Balt. Semkohpja“ redakcija peesihmejuse, ka škunstigi mehšli ween jau semi nezefschohht; tapehz esohht un paleekoht ta leelakā manta un gudriba pee semkohpja: wajjadšiga data šakla-mehšlu; jo wairak kahds tohs špehjoht eekraht, jo gudraks tas tad esohht, jo leelakas mantas tam tad lafotees. Šcho zeen. redakcijas peesihmejumu „dašči Kursemes Augščgaleešchi“ eewehrojuschchi un man nupat wehštuli atšuhrijuschchi, kurā tee kuhdi, lai mehš „Balt. Semkohpi“ kahdu plaschaku isšklaidrojeenu wineem pašneesoht par šcheem winu jautajeeneem: „Kuri škunstige mehšli ir tee labakee, kākā ar teem apeetees? Kākā šakla-mehšli šabaki leetajami — waj war muhsu daščadus mahjlohpū iskahrnijumus kohpā jaukt un uš katru lauku un semi tohs jauktus iswest?“ Weidsoht wehl minete „dašči Kursemes Augščgaleešchi“ negrib dširdeht to pahrmeschanu, ko ziti Lejgaleešchi wineem peeschkiroht tapehz, ka wini wehl aiweenu pa leelakai datai tikai wezohs Kursemes arklus leetajoht. Kursemes Augščgaleešchi tatišču esohht no wezo arllu labuma wehl arween pahrliezinati un wini tapehz meklejoht preekšč fewis kahdas aishildinashanas pret winu pretineeekem zaur „Balt. Semkohpi.“

Augšchejs red. peesihmejums laikam ir tā jafaproht, ka weeni un tee pašchi mehšli wifur un wifem neder. Tee tā nosauktee škunstige mehšli wairak waj masak darbojahs ween pušigi: wini šatur tikai kahdus no teem weeleem^{*)}, kuri teem til daščadigeem stahdeem preekšč winu weikšmes ir wajjadšigi. Kad nu semkohpis nesin, kahdi weeli apkohpjamam auglim ihsti wajjadšigi un kahdus weelus tee no wina isleetatee škunstige mehšli eefsch fewis šatur, tad winsch pee šchihš waj tahs sawas iswehles grabštahs kākā pa tumšu. Ja wixam par laimi isdohdahs

*) Kaut kahdas leetas meeschu fauz pehz Latineru walodās par materiju, Wabzu walodā Stoff, tagad tē Latweešču walodā atrahs par weeneh-migu tas wahrds weels.

un winsch notrahya kahdus auglus, tad winam gan laut kahds labums eenahf — ja nè, tad winam flahde.

Bet ari wehl zitadà sinà war skunstigu mehflu leetachana nelabi isdohtees, t. i. mas weiktees, prohti: Katram augam (stahdam) waijaga pee wina attihstibas no sinameem baribas-weeleem tik un tik dauds. Tihrumam warbuht ir no scheem weeleem iskaufetà weidà (formà) tik dauds preekshà, ka peekohpjamee stahdi nekahda truhkuma aif ta nezeesch. Wairak, ne kà teem waijaga, tee neusnem. Bet nu warbuht teef schim pascham tihrumam no teem pascheem weeleem zaur „skunstigo“ mehflschchanu wehl peedohts flahdu. Sinams, ka schi flahtheedohtschana wairs newar neko lihdsieht un ka tè tas pahrakais wairs nenahf kohpjamam augam par labu. Tahda flahtheedohtschana no skunstigeem mehfleem war gan, ja tee netohp apafsch-semè eemaisiti waj no peederigeem laukeem zaur leetu zc. prohjam aifskaloti, nahkloshòs gaddòs ziteem plaujumeem par labu nahf — tomehr aifweenu tikai tad, kad semè us wifu wihfi kahds truhkums aif teem peewesteem weeleem iraid. Zitadi schahda lauka plaujums it nemas nebuhs leelaks, kà plaujums no ta lauka, kas schahdu skunstigu mehflschchahu nemas nau dabujis.

Bet kad nu muhsu masakeem semkohpyeem nau eespehjam, katru sawu tihruma gabalu kihmifki ismekleht (analiseereht), tad gribam winus tè tikai us teem mehflschchanas-lihdsekleem usmanigus dariht, kuru leetachana wifur un wispahrigi kà deriga ir irahdijusehs. Paschu ismehginajumam — wispapreeksch masumà — waijag tad ischkirt, kahds mehflschchanas-lihdseklis ir if reis iswehlejam.

Weens no derigakeem mehflschchanas-lihdsekleem ir fossora-flahbe, iapehz ka graudu-attihstischchanahs wiswairak fossora-flahbi pagehr. Winai pakal nahf tuhliit flahpekli. — Fossora-flahbi mehse semè dohdam ihpafchi zaur kaulumilteem, Baker-guano un teem iskaulumilteem un guano isstrahdateem superfosfateem; flahpekli mehse semè peewedam zaur guano un amonjak-fahli.

Pee ahtri strahdigeem mehflschchanas-lihdsekleem peeder it ihpafchi guano. Zo tapehz ari kuhlo ar weikfmi isleetaht wiswairak pee wafaras-fehjumeem, kuru augschanas-laifs ir par ihfu, wehl negatamu baribas-weelu peenahzigu isstrahdaschanahs nogaidiht. Kaulumilti, kureem ilgaka laika waijag, kamehr tee tahdà buhschanà isstrahdajahs, ka tee no stahdeem war tapt usnemti, tohp tapehz eenahzigi preekfch seemas-lauku mehflschchanas leetati. Superfosfati satur eekfch sewis kà strahdigako stahdu-baribas lihdsekli gandrihs tikai fossora-flahbi. Schi flahbe schinis mehflschchanas-lihdseklis uhdeni weegli iskuht un tapehz strahdà aridsan ahtri. Superfosfati teef beidsamà laikà sipri pirkti un isleetati.

Kad nu atkal jo wairak eewehrojam sawus seemas-laukus, tad jafaka, ka pee winu mehflschchanas buhtu wislabaki kaulumilti un superfosfati eewehlejami. Superfosfati strahdà ahtri un nahf jaunai fehklai tuhliit pee winas wiswirmahs usnahkschanas par labu. Superfosfati ir ihfi preekfch fehshanas iskaisami un tad lihdi ar fehflu ee-ezejami.

Kaulumilti teef jaunakòs laikòs wiswairak itin smalki samalti leetati. Nupjaki samaltee ir gan lehtaki, bet teem waijaga lohiti ilga laika, kamehr tee semè isdalahs, kur

turpreti smalki pulweretee ahtraki strahdà un sawu labumu isdohd. Kaulumiltus waijag ilgaku laiku eepreekfch fehshanas us lauka iskaisiht. Wini ir iskaisami ar rohku waj wislabaki ar kahdu mehflschchanas-maschinu; ir ari par to sipri jagahdà, ka tee ihpafchi faufà, smilfchu semè tohp labi eestrahdati; wini ir: waj nu felki ee-arami, waj ar smagahm ezeschahm ee-ezejami.

Nu wehl us „daschu Kurses des Augschgaleeschu“ vagehreschanas kahdu drufku par stalla-mehfleem. Stalla-mehfli, kà tee aifweenu tohp sagatawoti, fastahw, kà sinams, is muhsu mahjlohp zeeitem un teloscheem iskahrnijumu-weeleem un is tahm to paschu eesubtdamahm un isdalidamahm eekaisahm. Iskahrnijumu-weelu ihpafschiba atlez glufchi no lohpu-baroschanas; jo labaka lohpu-baroschana, jo leelaka wehrtiba winu iskahrnijumeem. Semkohpis, kas sawus lohpus kreetni baro, panahf zaur to diwkhartigu labumu.

Eekaisijumeem ir tas noluhks, teloschus iskahrnijumu-weelus eesihst un fatureht zeeti, winu ahro isdalischchanahs drufku aptureht, mehflus pehz winu wairuma un labuma wehrtiba paangstinahf un tè blakus ari lohpeem faufu un mihksu gulas-weetu sagahdaht, tà tad: winu weselibu ustureht.

Par stalla-mehfleem runajoht, man japeemin, ka tè no wehrtibas ir tikai sirgu, ragu-lohpu, aitu un zuhku iskahrnijumi, un ja eekaisas nau eespehjuschas, wisas iskahrnijumu teloschas fastahwes-dalaks eesihst, tad ari schurgas (ziti to fauz par wirzu, strutahm zc. wahziski: Jauche) no minetahm iskahrnijumu-sortehm stahw tai paschà wehrtiba.

Schurga fastahw, kà nupat jau peeminets, is mihfaleem un is kuhstoscheem, kà ari kuhstoschi tapuscheem zeetu iskahrnijumu un eekaisu weeleem. Schurga ir bagata aif wiswehrtigakeem mehflschchanas-weeleem, ka: flahpekla, kalija un fossora-flahbes. Zo wairak schurgas eet sudumà, jo wairak stalla-mehfli tad pasaudè no scheem wehrtibas-pilneem weeleem.

Sirgu-iskahrnijumi ir deht sawas masas mitrumasfaturas un sawas walinasas (locker) ihpafschibas ar eekaisijumeem grehti weenlihdfigi (weenmehrigi) samaisiht; sirgu-iskahrnijumi weegli isdalahs, eesildahs un iskuht, zaur ko tad ari derigais amonjaks tè isstrahdajahs. Ja par sirgu-iskahrnijumu ustureschahu jeb peekohpshahu neteef pareifi gahdats, tad tee lohiti dauds pasaudè no sawas wehrtibas. Ir tapehz lohiti wehlejam, schòhs iskahrnijumus mitrus tureht un tohs ar humus-bagatigu (Torf-) semi samaisiht.

Ragu-lohpu iskahrnijumi satur eekfch sewis wairak uhdena un masak flahpekla, ne kà sirgu-mehfli, un wini tapehz ari tik ahtri neisdalahs, kà sirgu-mehfli. Ragu-lohpu iskahrnijumi tapehz ari pee sawas pahrschahdahanahs (Umsetzung) masak pasaudè no sawa flahpekla un amonjaka; bet ka tee no tam dauds mas tomehr saudè, to war pee amonjaka smakas stalli nomaniht. Ari pee scho ragu-lohpu iskahrnijumu wehrtibas pawairoshanas ir wajjadfigs, ka stakòs eekaisa humus-bagatigo semi, waj ari gipfi un kali-magnesiju.

Aitu-mehfli ir no wiseem ziteem tee faufakee un flahpeklubagatigakee, wini wehl weegli eekar-

fahs, ne kà sirgu-iskahnijumi. Schè der tas pats, kas pee sirgu-mehfleem ir fajits, tikai wehl leelakà mehrà.

(Beigums nahfoshà numurà.)

Manas dohmas pahr atbildehm, kas dohtas „Balt. Semk.“ 19. numurà us dascheem jautajumeem.

Der jau pee wifahm leetahm kahdu nodohmatu pahr-grohsfchanu eepreefch it nopeetni un no wifahm pusehm fihki apluhkoht, tad tas wehl jo wairak ir waijadfigs lauf-faimneejiba, kur zaur pahrsteigfchanohs un neapdohmibu jo ahtri war kriit fshadè, pat nabadfiba. Schihs dohmas man newitus nahja prahtà, atbildes us dascheem jautajumeem 19. B. S. Nr. lasoht. Gfmu tahlu no tam, winas nezeeniht jeb gribeht issfajih par nederigahm; sawà wihse, sawà weetà un leetà winahm deesgan taisniba, bet wisvahr nemoht winas nedohd pilnigu, deesgan plaschu issklaidrofchanu us min. jautajumeem, un tadeht es — gribedams sawas dohmas, sawus peedfihwojumus un ismehginajumus ari ziteem semkohpjeem pasinoht — nodohmaju schini leetà kahdus wahrduis issfajih. Apluhkofim katru atbildi ihpafchi.

1) Waj katru gadu rudsi atdohtohs pehz diwu gadu ahbolina, tas ir: kad treschà wasarà ahbolinu nogana, tad eefehj rudsus?

Atbilde us scho jautaj. fkan: „Pee 11 lauku faimneejibas wairak gadu isprohwejoht ir atrafts, ka rudsi pehz ahbolina ar superfoffatu lohti labi isdohdahs.“

Isprohwejumi jeb ismehginajumi ir aisween swariga leeta un tadeht lasitaji ari par scho sinu no sirds pateikfees, jo schini leetà wisvahr wineem pascheem wairs nebuhs ja ismehgina. Tomehr ar to ween nepeeteek, minetu jautajumu pilnigi atbildeht. Wispirms schè zelahs ohtra jautafchana: waj ikfattram masgruntneekam derehs, sawu tihrumu 11 laukos eedalih? To daridams winsch sawu aramu semi warbuht saskalditu pa dauds masas dakas, zaur ko ihpafchi lohpu-ganikle us brishweem laukeem tiktu isnihzinata jeb faraukta; un tomehr ta dascham faimneekam wehl ir nepezeefchama.“

Pahr mehflorchanu ar superfoffatu runajoht japeemin, ka gan derehs eepreefch isprohweht, waj tas preefch tahs un tahs semes derigs jeb nè, un ja nè — kahdi skunsmehfli tad buhs jo derigaki.“ Mehflorchana ar stakamehfleem ween tik retam buhs eespehjama, kad — kà peenahfahs — ikgada pilna zetortà lauku dala tohp nomeh-

flota; ohtrufahrt zaur sinatnibu ir peerahdihts, ka ar stakamehfleem ween nepeeteek, tadeht ka tanis nau wifas tahs baribas-dakas tik pilnigà mehrà, kahdas un kà tahs pee pilnigas un pareifas stahdu (labibas) augfchanas waijadfigas. Bes mehflorchanas seht turpreti ir tas pats, kà kad us labu laimi palaidamees kahds mehginatu paslehptu mantu usraft.

Ka pateesi katru gadu wifadàs semes pehz diwu gadu ahbolina rudsi labi isdohtoh, pehz manahm dohmahm newarehs wis drohschi zereht, lai gan es tam nepretojohs, ka zeen. barona f. v. d. R., kà wezs un kreetns semkohpis, kam turklaht wehl dauds augstaka sinatnifka mahziba, nekà man un dascheem ziteem semkohpjeem, schini leetà paspehs deesgan eewehrojumu spreedumu issfajih. Ihpafchi man japeemin mani daudfahrtigi peedfihwojumi, ka ahbolina semè rudsus pawifam iszehrt, kamehr turpat blafahm sehjas, kas pehz labibas (sinams papuwe starpà) sehtas, no zirtejeem pawifam palika neaistiktas. (Ari schogad muhsu puse rudsi ahbolina semè teek isjirsi.)

Minetà atbilde teek mahzits: „Lauki 3 nedelas preefch fehshanas ar apgreeseju arflu dsili dohbès jausar un janoeje. Bagas teek ar kursemes arflu zilatas (walinatas), rudsi ar superfoffatu usfehiti un ar dselsu ezeschahm ee-ezeti.“

Ja nu ganibas ahbolinu, t. i. zilas (kà pee mums mehdi fajih) tikai 3 nedelas preefch fehklas usar, tad noeje un beidsiht wehl usfahrtà, kà tad gan peepildihs to wispahrigi jau fen isprohwetu un par riktigu atraftu semkohpibas gruntslikumu, ka semei 3, wismasakais 2 nedelas preefch fehshanas janogulahs, ja labus auglus grib panahkt?

Ihpafchi ahbolina semei, kas zaur tahm dauds garahm ahbolina saknehm lohti tschaugana, waijadsetu jau 3 nedelas preefch fehklas pawifam gatawai buht, jo peedfihwojumi mahza, ka tahdà (tschaugana) semè arween drihsak fehflu iszehrt, nekà nogulejuschà.

U 2. jautajumu: „Waj nebuhtu labaki, kad wairak rudsu sehtu? u. t. pr.“ ir atbildehts: „Nau jafchaubahs, ka leelaku labumu panahk, kad wairak rudsu sehj u. t. pr.“

Schè nu man pilnigi jaisfaka schaubifchanahs. Kur rudsi jafehj, tur wasareju newarehs wis seht (sinams ka schè runà no seemas-rudseem); rudsi pagehr jaunu mehflorchanu, kamehr meeschi turpreti isdohdahs aisween labaki pehz mehfloteem preefch-augleem. Jaunà suhdajà sehti meeschi daudsfreis isdeg, ihpafchi saufàs wasaràs. Kur rudsi issuht (iskahrs), tur meeschi arween eenefhs wairak, un mums, Dohbeles apgabalà, tas ihpafchi ja-eewehro, tadeht ka mums wairak gadu rudsus tà nomaità, ka tee neisdohd ne pufs augtu. Waj tad nu par peem. pee mums ari rudsi eenestu wairak, ne kà meeschi? Bes tam wehl newarehs wis atstahit ne-eewehrotu, ka rudsu seme pagehr mehflorchanu un jo garaku sagatawofchanas-laihu, tadeht tad ari dauds leelakas isdohfchanas, ne kà pee meescheem.

Tapehz atbilde us 2. jautajumu nebuhs wis bes schaubifchanahs un wifàs weetàs par riktigu jausluhko, lai gan winai, ar noluhku us semes daschadibu, sawà weetà ir taisniba; tà par peem. pee tahdas semes, kur gandrihs ik gada meeschi isdeg un kur tadeht buhs wairak rudsi jafehj, ja tik eeraduma deht ween few tishcham negrib fshadi darih. Semkohpim pawifam nebuhs buht eeraduma wehrgam, jeb lihdi ar putneem tà taisiht ligfdu, kà fentschi jau

*) Mums leelaks, ka schis grubtums buhtu pahwarams (sk. zeen. Sintenis funza issklaidrofchanu 25. Nr.); bet gan zeen. rakfistajam netruchs taisnibas zitu eenestu deht, kà war peem. pee it maseem laukeem, kur wehl jo fshaka saskaldifchana no pareifa semkohpibas stahwolka nebuhtu deriga.

**) Kà jau agrar daschòs rakfids muhsu lawà ir peerahdihts, isprohwechana, bes zitas apfahas, daschureis isnahku par dahrgu. Kad kahds semkohpis fin a) kahdas baribas dakas wiswairak pagehr tee un tee stahdi, un tad b) furds skunfignos mehflòs schihs dakas jeb buhtes wiswairak atrohnabs, tad winam ari nemas nebuhs jaisprohwe — us labu laimi, bet winsch sinabs drohschi isletoht riktigos mehflòs. Sinams, ka virktem mehfleem buhs ar pateesi fatureht tabs buhtes, kahdas no fabrikanta jeb tohymana toby weedohas, pee kam tik analise isdohd taisnibu. Pahr wifahm schim swarigahm jautafchanahm zeen. lasitaji atrohn fenaks „Semk.“ numuròs atbildi, ihpafchi tai rakfiteenà: „Kahdi skunfignit mehflit ir tee sabafee?“ un tad jo skaidral wehl Seetinsonu Jahna f. kreetns rakfids pahr skunfimehfleem. Redakfija.

preeksch gadu tuhftoscheem taifjufchi. Tà tad wispirms ja-eewehro semes ihpafchiba un fur pehz tahs wairak isdohdahs rudsi, tur tee wairak jakohpj; kad turpreti no meescheem jeb zita wafareja jo drohshakas eenahschanas jagaidamas, tad ja-eewehro schie un no rudseem jo wairak jaatkahpjahs. Manà semè par peem. no redses isaug tee labakee kweesch, bet kad tee nu wairak gadu teek nomaitati no ruhfes, tà kà wini tik zetorto jeb peekto datu eenefs no tam, kas wateesi buhtu bijis gaidams, tad ari kweeschus gandrihs nemas wairs nefehju un pee tam waru leezinacht, ka no sawas semes, zitus auglus sehdam, tagad daudi wairak eenemu, ne kà tee labakee kweesch man buhtu warejufchi eenest.

Atbildè wehl ir ihpafchs fwaras listis uf pakaisu, fo ar rudsu sehshanu wairak panahl, ne kà ar meescheem. Pakaisu wehrtiba ir deesgan eewehrojama, tomehr winu deht it ihpafchi no wispahrigem eewehrojumeem, no zitahm waijadfibahm newarehs wis atkapytees. Ja es augfcham jau peerahdiju, ka leelakas eenahschanas naudà ne ik reis un ne it wisur atlez no pawairotas rudsu sehshanas, tad man schè japeemin, ka pee muhju tagadejas buhshanas semkohpjem pirmà kahrtà jaluhko eeguhtees wairak un labaka lohpu-ehdamà. Ka wafareja falmi preeksch ehdamà derigaki, ne kà rudsu, to neweens laikam neleegs. Kas schini (2.) atbildè pahr 11 lauku sistem pe maigruntneefem fazihts, ir jau augfcham wispahrigi isflaidrohts.

Ar 3. atbildi esmu weenis prahtis.

Uf 4. jautajumu, prohti: kà rudsu seme jaapstrahdà, lasam par atbildi: „Seemas sehju ar ehrgla arklu dohbès apstrahdaht ir aismeen labaki, bet it ihpafchi pee semeem, flapjeem laukeem un stipra mahleena.

Kadeht schini weetà ehrgla-arklam preeksch krafa-arkla dohd preekschrohku, es neisprohtu un wehletohs, ka schis jautajums ari no zitas pufes tiktu jo klahat isflaidrots. Manas dohmas pahr arkleem ir schis: ja gribam semi fatrà laikà uf to labako apstrahdaht, tad mums tik lab ta apgreeseja, kà ari ta wanditaja krafa-arkla waijaga.

Ar apgreeseju mehshuhdus, kà ari rugajus eearam tadeht, ka zaur to tik lab weeni, kà ohtri labaki tohp apmesti un tapehz ahtraki fatren (fatruhd, fapuhst) un preeksch nahkoscheem augteem pahreet mehslodamàs, jeb riktigaki: barodamàs datàs (buhtès); bet pee ohtrahs arshanas (kahrtaschanas) isleetojam wanditajus (eekschsemes arklus), weenkahrt lai seme neween buhtu apgreesta, bet ari tiktu kreetni iswandita jeb fajaukta ar mehflu datahm, kà tas pehz pareifas semkohpshanas un dabas likumeem peenahfahs; un pilnigu semes weenadumu panahl wislabaki ar wanditaju krafa-arkleem. Dhtrukahrt tadeht, ka pee kahrtaschanas arween aram krustim, lai wifas strihpinas, kas warbuht pee pirmàs arshanas palikuschas neusartas, jo drohshaki tiktu aismentas un usartas. Dreshukahrt pee kahrtaschanas isleetojam eekschsemes jeb kursemes arklu tapehz, ka tas zaur sawu isbadidamu eeshanas wihsi semes apafschu pee wagas dibena atwalina un zaur to stahdu faknehm un faknitehm, kas tatschu dsihi jo dsihi eet semè un isplatahs, fataifa waleju zetu, fo ar aplahrtgreeseju arklu nepanahl, tadeht ka tas ar saweem plateem lemescheem semi flihpè un — ihpafchi flapjà, zeetà mahleena — fapveesch. Tadeht schis arklis pee kahrtaschanas nekad nau tik derigs, ka kursemneeks.

Sinams tik semès laukès, fur uhdens alafsch gul uf semi un ne uf kahdu wihsi nau nolaischams, semes farshana dohbès ir sawà weetà, lai gan dohbju starpu wagas nekad stipru labibu neredsehs, tadeht ka mehslotà arama semes-kahrtà no tahm usmesta uf dohbehm. Bet flahde, kas zaur tam noteek, tohp pee tahdeem semeem laukeem, kà minehts, atmafata dubultigi zaur to, ka dohbès paschas, no furahm uhdens aismellahs wagas, nefsh kreetnus auglus, kas bes dohbeshanas nebuhtu bijufchi.

G. B—g. Behrsmuischà.

Mahjas lohpu audsefchana un waischlofchana.

(Beigumè.)

Jaunu lohpu audsefchana. Wispirms waijag finacht, kas ir ahtra pee-augfchana, jo lohpukohpeji, kas lohpus preeksch baroshanas audsè, dsenahs wiseem weenlihdfigu ahtru pee-augfchanu peefawinacht.

Jauna lohpa attihstischana stahw farkarà: ar baribas labumu un winas peefawinashanu organismam.

Augumam un meefas mafai (pilnibai) newar zitadi palihdseht, ka ar pilnigi pareifigu ustureshanu, bet ahtra pee-augfchana nahk no barodamo datu wairuma, kuru organismis peefawina. Ahtra pee-augfchana ir redsama, kad pirmee sohbi pahrmainijufchees ar pastahwigeem, — un neredsama — pee kaulu nozeeteschanas.

Sanfons uf anatomijas un fisiologijas pamateem dibinadamees faka: tad tik ahtra pee-augfchana ir no leela fwara, kad lihds ar winu kauli ir pareifigi nozeetejufchi. Sanfons scho apstiprina zaur to, ka ahtri pee-augdama lohpa kaulu nozeeteschanà ar parasti augdamà stahw atneschanà kà 4,342 : 1,274. No Sanfona peerahdijumeem ir atfihstams, kà dsenotees pehz ahtras pee-augfchanas waijag kreetnà wairumà labibas doht, jo ta fatur daudi fossora-fahlu, kas wiswairak pee kaulu attihstishanahs darbojahs; kad kauli pilnigi nozeetejufchi, tad war sahkt leelakà mehrà baroht ar tahdahm organiskahm weelahm, kas muskulus un taukus attihsta un ar maj fossora-fahlu faturedamu baribu, laj kauli nepahrmainahs. Sanfons isflaidroja schis nepareifigàs dohmas, starp lohpuaudsinatajeem, kuri ahtras pee-augfchanas pasihshanu dibinaja uf dshwneeka ahriku weidu, bet ne wis uf pilnigu kaulu attihstishanohs.

Wilkens uf saweem un ari zitu daschkahrtigeem mehginajumu rezultateem dibinadamees peerahda, ka ustureschanai waijaga buht tahdai, preeksch kahdas loys ar noluhku teek audsehts.

Jaunu lohpu audsefchana preeksch baroshanas. Ja jauni lohpi teek audseti preeksch baroshanas, tad waijag zaur ustureschanu attihstih platu kruhti un atneschanu ar augumam atpafigu wehdera refnumu, tapehz waijag doht tahdu baribu, kas wairak widuzi attihsta, ne ka zitas meefas datas. Mudsinataja mehrkis fastahw eeksch tam, ka meesà ee-audsetu — zil spehjams — wairak ohlu baltumu un tauku datu, kamehr plauschi wehl naw pilnigi pee-augufchi; jo plauschi, kà elposchanas organs, pagehr sawà darbofchanà daudi tauku faturedamas baribas.

Gzmand isdibinajis, ka augtam, kas auglenizà ar mahtes asineem usturets, tauki pret ohlu baltuma datahm bijufchi ka 1 : 3, 4, bet pehz atneschanahs, kad augli

ar peenu sahka baroht, ka 1: 8 un pee pee-auguscha lohpa, kas rupju baribu peenehma, ka 1: 27, ko ari Lemanows par taisnibu atsinis.

Preeksch barojameem lohpeem waijag ustura buht wairaf ohlu baltuma datu, ne ka parasta bariba, ko isleeto preeksch lohpeem, kuras preeksch zita mehrka audsina.

Telsch no pirmä gala ir jadsirä ar peenu, lai tas meesä peenemtos; jo Angli to no praktikas par derigu atsinuschi. Kad pehz kahda laika negrib peena doht, tad ir peenahkums to baribu ismekleht, kura peena fastahwam tuwak atrodahs un barot tahdä fahrtä, ka meesas augschana nenostahjajs. Dshwneeks, kam plauschi masaki, peenemahs drihsak un wairaf meesä, tapehz ka masak fshbekla ee-elpojohht neteek daudf baribas datas preeksch elposchanas saudetas. Zaur kusteschanu plauschi attihstahs un netihratu gaisu ee-elpojohht spehzigati darbojajs; lai waretu sinamu fshbekla wairumu dabuht, tad pee barojamu lohpu audschanas jaleek wehrä, ka tee daudf nekusetu un tihru gaisu bauditu.

Zaunu lohpu audschana preeksch peena. Preeksch scha mehrka jaunu lohpu audschana daudf gruhbaka, ka preeksch baroschanas, jo gandrihs ar katru lohpu ja ap-eetahs sawadi, ja grib noluhku aissneegt. Beenigeem lohpeem waijag buht leelu plauschu un weizigas baribas datu pahrmainschanahs; bet wiswairaf eewehrojama is organs preeksch peena dohschanas ir peena dseedserischi. Jauni lohpi, kam wairaf peena dseedserischi, ir tohs mantojuschi no preekschejeem; tad saprotams, ka lohps, ko preeksch peena audsë, ir janem no ihsti peenigas fugas. Bet ka tad peenahkajs minus barot? Peena wairums atlez no asinis buhdama ohlu baltuma, taukeem un pareisas ahtras peena dseedserischi pee-augschanas. Ohlu-baltuma datas asinis newairojajs tik ween no bariba buhdama ohlu-baltuma, bet ari no ta, kas lihdi ar muskuleem ir meesä ee-audsis un, ka leekahs, ari no ohlu baltuma datahm, kas no ohglu-weelahm attihstijuschahs; jo par zil lohps trefnaks, par tik ari masak meesä buhdamo ohlu-baltuma datu asinis, kas spehj peena dseedserischi nokuht. Ja audsetajs wehlahs nahkamiba lohpa daudf peena dabuht, tad lai farga to no pahreeziga trefnuma. Wisweenam teek redsehts, ka gohwes, kas labi daudf peena dohd, ir leesas. Kad flauschanas laika peena dseedserischi ir masinajuschees, tad tas naw wairs zaur baroschanu dabujajs, jo laba peena gohws, pehzak parasto baribu dabujuse, peenemahs tik meesä un taukos. Wikens, pee kura peerahdischanahm stipri jaturahs, faka, ka peenigahm gohwim waijagot wairaf ohlu-baltuma faturedamas baribas doht, ne ka barojamahm. Zaur scho saprohtams, ka telu newaijag ilgu laiku sishdiht, ka to dara, kad to preeksch baroschanas audsë, bet pehz kahdahm nedelahm peens japahrmaina ar zitu baribu, kas masak tauku fatur. Daschi faka, ka peens esohht wisderigakä bariba. Nebuhtu daudf ko leegt, kad tik ekonomija to palautu; jo telsch til pus til daudf peena isfisch, ka zaur flauschanu war dabuht. Bes tam wehl ir peenahkums, dshitees labu baribu doht, bet ari tahdu, kas preeksch fainneezihas lehtaka; aridsan ir taisniba, ka 25 mahrzinas peena, lihdsigas pehz baribas spehka 4^{1/2} mahrzinahm falatu augu jeb 8^{1/2} mahrzinahm ausu, ir daudf dahrgakas, ne ka falatu augs jeb ausas.

Telsch, tuhlin ka radijees, newar tapt ar zitu usturets, ka ar peenu. To waijag peeradinahht isflaukto peenu dsert, tad pehz wabri nedelahm, fahkt nostahdinatu peenu doht un pehdigi nostahdinatam peenam sinsehflu atleekas waj ari falatu augu peejaukt; ar schahdu baribu telsch daudf freemaki isaug, ka kad to no pirmä gala sishda.

Ka jau teikts, peena wairums atlez pa leelakai datu no peena dseedserischi wairuma. Sche rohnahs prafschana, waj nau eespehjams minus pawairot un paleelinaht? Taisniba ka war; bariba darbojajs pee tam masak, bet eeraduma spehks un ahropufigä fatrizinaschana pa pilnam. Ahropufigä fatrizinaschana war notikt, kad 1—2 gadu wezu telu, kusch naw awaugtojees, flauz, bet labak ir kad flauschanas weeta eeradina jaunu telu pupus sish. — Dasch peenigas gohwis audsedams, minas agri awauglina, gribedams lai zaur agraku flauschanas esahfchanu tesmens attihstos, bet tas naw labi, jo gohwes newaijaga agrak awauglinaht, famehr tahs naw pilnigi pee-augschas.

Zaunu lohpu audschana preeksch darba. Bee barojamu un peena lohpu audschanas fainneeckam waijag attihstihst issinamu meesas buhwi un organu formu, kahdas preekschkatra mehrka waijaga, tapat tas jadara, kad lohpu preeksch darba audsë: ja-attihsta sinams meesas buhwes weids un it ihpaschi juschanas un kusteschanas organi. Tapehz wehriba jagreesch us nerweem, muskuleem un kaulu buhwi jeb skeleti.

Skelets ir nedshws mekanism's, bet manto to paschu zeenischanu pee darba lohpu audsinaschanas, ka dshwais spehks. Mechanikas sikumi peerahda, ka jo derigaka maschine, jo masak ari spehka waijaga preeksch winas eekustinaschanas.

Tapehz audsinatajam jaleek leels swars us skeletes buhwi un jagahda zil spehjams, ka zaur baroschanu kauli taptu stiprinata. Bee baribas, kas kaulus stiprina peeder: labibas grandi, pupas, sirni u. t. pr.; jo winds atrodahs labi daudf fossora fahle, pee kuras bei tam wehl japeejauz parastäs fahls.

Ilga nekusteschanahs fshhdë fahrtigai kaulu attihstichanai un ari muskulus fshhbina un plauschu darbochanahs masina.

Ge-eelpohts fshbeklie ir ihstrenais spehka deweis, jo muskuli tik zaur winu spehj darbotees; ohglfshbhes iselposchana ir atneschana ar sinama darba padarischanu, tapehz wisu pa preekschu ja attihsta elposchanas organi. Jo wairaf asinu meesä un jo ahtraka winu tezeschana, jo stiprak eet elposchana, ari asinu wairums un winu greeschanahs palihdi muskuleem atswabinatees no preti buhdamahm meesas datahm, zaur ko tee paleek spehzigati.

Darba lohpu audsinatajam plauschus un sirds ja-attihsta, pee sirds gan mahksla mas ko lihdi, bet tomehr waijag labi daudf asinu ee-audsicht, zaur ohlu baltuma weelu faturedamu baribu.

Plauschi attihstahs tad ween labi, kad teem no pirmä gala leela ruhme, tapehz, ka plauschi atrodahs kruhtis, waijaga winus leelinaht un to war aissneegt ar tahdu baribu, kahda lohpa preeksch ustureschanas waijadsiga aplampuma leeluma dehl. Kad dshwneeks teek tahdä fahrtä usturehts, tad winam papreekschu ispleeschahs ribas, kruhschu kauls paleek platak un plauschi leelatu

ruhmi dabujufchi spehzigaki darbodamees vilnigi at-
tihstahs.

Lai spehks taptu taupihis un leetots tad, kad waija-
dfigs, ir nepezeeschams, ka lohpan nebuhtu leels weh-
ders, un tauku un meesas pahrllezigi daudi.

Baribai un kustejanai waijag ta darbotees, ka mu-
skulu spehks ar skeleti buhtu tahda atneschanā, ka tee
waretu lohpa buhdami sawu usdewumu ispildiht.

Schmitu P.

Zarunaschanahs ar zeen. lasitajeem.

Zeenijama redakzija!

Ar preefu es to sinu esmu lasijis, ka Widsemē jaw fahf to
labumu atsiht, kas no pagasta amatōs stahwedamu wihru fa-
pulzehm jeb konferenzehm zelahs, un tamdehl tur jaw fahf
pagasta wezako fapulzes uotureht, bet Kursemē schi leeta wehl
pawisam swescha.

Pehz jaunajem skolas lifumeem waijaga no pagastateefu
preekschfehdetajeem, peefsehdetajus preeksch aprinka skolu-komi-
sijas iswehleht un tamdehl ari jaw ir Jaunjelgawas aprinka
pagastateefu preekschfehdetaji us 20. Oktoberi pee aprinkateefas
aizinati. Bet kad nu til reti ween tahdu stary pagastateefu
preekschfehdetajeem atrohnahs, kas weens otru pasihst, ta tad
lai nu schee wihri sina, kursch no wiaameem buhtu tahds, kam
scho swariga amatu war ustizeht?

Te nu jaw tuhltit ir redsamē, zil swarigas tahdas amatōs
stahwedamu wihru fapulzes ir, un buhtu tahdas fapulzes jaw
fenahl isrihktōas, tad gan itkatriis skaidri sinatu, kam winsch
sawu balsi war doht.

Lai tas ta us preekschu ne notiftu un wairaf skaidribas rastas,
tad minetas fapulzes nepezeeschamas, un zeredams, ka zeeni-
jama redakzija manahm dohmahm peekritihis, es cedroschinajos
winu it mihli lubgt, lai ta par scho leetu „Baltijas Semt.“
jo plafschaki runadama laudihm to minetu fapultschu labumu
stahditu preeksch azihm. C. Weinberg — Ehrb. m.

Peefihmejums no redakzias. Wehs efam ar Jums
pilmigi weendōs prahtōs, ka pagastawezako, teefas preekschfeh-
detaju un skrihwereu fapulzes nohtigi waijadfigas, lai schee wihri,
kam ratschu pehz lifuma swaldibas un teefu darischanas wis-
wairaf rohta, eepasihthōs neween weens ar ohtru, bet ihpafchi
ar fahrtigu istureschanohs amata darischanas un ar pareisu
lifumu fapraschanu. Bet wifas tahdas fapulzes, kas sneedsahs
pahri pahf pagasta robeschahu, war tifai ar Gubernatora waj
ari — ka schini leeta — ar aprinka-teefas jeb aprinka polizejas
(pils-teefas) atwehleschanu notureht. Zil mums sinams, tad ari
Kursemē pagasta-wezako un skrihwereu fapulzes jau ir norituschas,
ka par peem., us zeen. Gubernatora k. pawehli, us urlaubi at-
laisfo saldaru fapautschanas leeta wifa gubernā, un bes tam
skuldiga, sem aprinka tunga wadischanas, zitu amata darischanu
dehl; warbuht ari wehl tahda aprinki. Widsemē tahdas fa-
pulzes noteef beeschaki. Tas nepeerahda wis, ka Kursemē wiras
newaijadsetu, bet ka Widsemē fapultschu buhschanā ir tahlaki
us preekschu. Pehz muhsu dohmahm ari Kursemes aprinku
teefas tahdahm fapulzehm, warbuht reisi gada, nemas nebuhtu
pretim, ja til pagasta amata wihri tamdehl eefneegtu luhgshanu.

Tadehl ne tahn augstakahm teefahm, bet pagastu amata
wihreem pascheem japeeschkie waina, kad wini til mas wehl
atihst to labumu, kas zelahs no wispahrigas sawstarpigas
farunaschanahs amata leetas. —

Wehtule „Baltijas Semtohpim.“ Wihlo Semtohpi! Muhs
apzeemodams, Tu esi mums mihlsch, pat nepazeeschams weefis
palizis, ka nahfamā gada Tewi ar daudi leelaku zeenishanu
usraensim un ka zeram, Tu mums ispildisi kahda paweza drauga
jeb draudsenes weetu. Tu, kas katra araja waijadfibas gribi
isfinahf un katram ar padohmu palihdset, neatmetisi ari muhsu
fuhribas. — Wehs prohwejahm weenreis muhsu pusē neredsetus
brihnumus dariht, prohti teateri israhdiht, kas mums, ka no
skatitaju preezigahm tenzinaschanahm nogidahm, pirmo reis itin

brangi isdewahs; preezigi par pirmo labu isdohshanohs, taifi-
jamees us ohtro israhdishanu, fapirkahm tahs jaukakahs un
gruhfakahs lugas, lai waretu no patezigeem skatitajeem kahdai
muhsu pagasta fapilhsufschai waijadfibai par labu kahdu grafiti
eenemt. — Bet par nelaimi jeb laimi ispaudahs muhsu pusē
tahda teifa, ka zaur teatera israhdishanu eeweeshotees launi
gari pasaulē, kas pa dalai, ka laudis teiz, ari esohf wainigi
pee pagahjufschahs faufahs wasaras; daschi to tizedami taifahs
mums farōs krisf, ja meeru nemetishohf; to redsedameem wai-
jadseja mums fapirktahs grahmata paglabahf, kamehr laudis
apnifs neekeem tizeht, jeb gari spikteht.

Dshwo wefels un apzeemo muhs drihs, tad aprunasimees
wairaf par muhsu dshwes indewehm. Chr. V—rt.

Peefihmejums no redakzias. Gandrihs nespehjam
tizeht, ka pateefi kur tahdu teatera lugu israhdishanai, kas no
zensures atwehletas, it nopeetmi leel schkehrflus zela. Bet ja
tas tomehr pee Jums ta buhtu notizis, tad Juhfu apgabals,
gara atihstishanas stahwofka pehz, wehl lihdsinajahs widus
gadu-simteneem (Mittelalter), kur, ihpafchi ahrsemēs, pat no
kanzeles pret teatri karoja un teatera israhditajus nosauza un
nolahdeja par eles-behrneem, kuru dwehfeles welnam peederohf.
Jo wairaf wehl jafchaubahs, waj Juhf til nebusit pahrschi-
gufchees, kad eewehrojām tahs daudifahrtigas sinas is malu
malahm, ka neween daschi pagasti paschi, bet ari dšimtskungi
un mahzitaji teatera usselfchanu un weizibu sekme, atsihdami,
ka gohdigahm, prahtu paziladamahm faeefchanahm us wifu
wihri faeefstahjahs wezas frohgudshwes un neprahfigo dshru
weeta, kur stipri dsehreeni, nejaukas runas un pat kauschanahs
arween patureja pirmo rohtu. Ta tad ari til Widsemē, ka ar
Kursemē daudi leelkungi pat sawas leelas sahles nowehlejufchi
laudihm teatri israhdiht un zitadi pa gohdam ispreezatees; ja
nesen sinofahm, ka zeen. Semites dšimtskungs, barons von Zircks
(Tutuma aprinki), leel buhweht ihpafchu teatera israhdishanas weetu
preeksch sawa pagasta, un nesen „Balt. wehstnesi“ tika isstai-
drotē, ka teatera israhdishana, tilihdi ka wina paleef pareisās
rohbeschās, ari skohlas-namōs ne-efohf leedsama. Kad nu wehl
apzer, ka ari no Waldibas un polizejas pufes ne kur neleef
teatrim schkehrflus zela, ja wifas pehz fahrtas teef peerahdihts
un atwehle islubgta, tad teefscham jabrihnahs pahf Juhfu weh-
stules faturu.

S wingulis. Sweifs! wezais palaidneeks, ka eet?
B renzis. Kad zilweks gul, tad winsch ne mas ne-eet, un
kad winsch uszhelees, tad winam jalasa awises —
S. fo winsch — sinams — nesaproht.
B. — awises un ta winsch atkal ne-eet, bet — —
S. — mahzahs bohlfstabeereht.
B. Nesainno mani wezu wihru — bet sehdu un lasa un — —
S. — nesin, fo winsch lasa.
B. — fo nesaprohti, to paprasa ziteem.
S. Ko tu nesaprohti?
B. Kahda starpiba ir stary dshwu un nedshwu beedribu?
jo preeksch adahm ir preekschneeki un preekschneeziiba un abas ja-
malfa pilni 3 rubli.

